

Μνήμων

Τόμ. 7 (1979)

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΜΝΗΜΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

Δ. ΛΟΥΛΕΣ : 'Ο βρετανικός τύπος γιά τή ναυμαχία του Ναβαρίνου •
 Β. ΚΡΕΜΜΥΔΑΣ : Καταγραφή των εμπορικών πλοίων του 'Ηρακλείου
 τὸ 1751 • ΡΕΝΑ ΣΤΑΥΡΙΑΗ - ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ : 'Ανέκδοτες ἐπιστολές του
 Γ. Σκληροῦ στὸν Γ. Ν. Πολίτη • Τ. Ε. ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ : Χρησιμολογι-
 κὸ εἰκονογραφημένο μονόφυλλο τῶν ἀρχῶν τοῦ 18ου αἰῶνα • Α. ΠΟ-
 ΛΙΤΗΣ : Προσάθειες καὶ σχέδια τοῦ Φοριέλ γιά μιὰ δεύτερη ἔκδοση τῆς
 συλλογῆς τῶν ἑλληνικῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν • Φ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟ-
 ΠΟΥΛΟΣ : Χειρόγραφα Φουρνᾶ Εὐρυτανίας • Ι. Κ. ΧΑΣΩΤΗΣ : 'Η
 διπλωματικὴ ἀλληλογραφία τῶν Bouigny - Mabili (τέλη 1Η' - ἀρχὲς 1Θ'
 αἰῶνα) • Γ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ : Ληστὲς καὶ λησταντάρτες στὴν Κεν-
 τρικὴ 'Ελλάδα τὸ 1835 - 1836 • Κ. ΛΑΠΠΑΣ : Γύρω ἀπὸ τὸν 'Αλέ-
 ξανδρο 'Ησαῖα καὶ τὶς λιθογραφίες του • Τ. Ε. ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ : Σχό-
 λιο στὴ «δεύτερη» ἔκδοση τῆς 'Εγκυκλοπαίδειας τοῦ Πατούσα (1710)
 • ΟΛΓΑ ΚΑΤΣΙΑΡΑΗ : 'Ο Ρήγας Φεραίος. Νέα στοιχεῖα ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα
 τῆς Τεργέστης • Π. ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΗΣ : Στρατιωτικὴ συμφωνία Βρε-
 ταννίας - 'Ελλάδας (9 Μαρτίου 1942) • Η. FLEISCHER : 'Αντίποινα
 τῶν γερμανικῶν δυνάμεων Κατοχῆς στὴν 'Ελλάδα 1941 - 1944 •
 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ 1976

ΑΘΗΝΑ 1978 - 1979

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΗΣΑΪΑ ΚΑΙ ΤΙΣ
 ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΟΥ. ΠΡΟΣΘΗΚΗ (βλ. σ. 135-143)

ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΠΠΑΣ

doi: [10.12681/mnimon.213](https://doi.org/10.12681/mnimon.213)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΛΑΠΠΑΣ Κ. (1979). ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΗΣΑΪΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΟΥ. ΠΡΟΣΘΗΚΗ (βλ. σ. 135-143). *Μνήμων*, 7, 195–196. <https://doi.org/10.12681/mnimon.213>

Οἱ διαφορὲς αὐτὲς ἴσως μποροῦν νὰ ἐξηγηθοῦν μερικὲς φορὲς μὲ τὴν ὑποτιθέμενη ἐκτέλεση τῶν ἀποκαλούμενων «δμήρων σκιῶν» [Schattengeiseln]. Ἄλλὰ δυστυχῶς δὲν χωράει καμμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν ἀναφερομένων νεκρῶν βρῆκε πραγματικὰ τὸν θάνατο.

Εἶναι αὐτονόητο ὅτι τὸ μελέτημα αὐτὸ δὲν γράφτηκε γιὰ νὰ ἀμβλύνει τὶς πράξεις ἐκείνων ποὺ ἐφάρμοσαν στὴν Ἑλλάδα τὸ σύστημα ἀντιποίνων τῆς Χιτλερικῆς Γερμανίας. Πιστεύω ὅμως ὅτι ἔχουν περάσει τώρα ἀρκετὰ χρόνια ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἀδυσώπητη περίοδο, ὥστε μπορεῖ κανεὶς νὰ τολμήσει ἓνα ξεκαθάρισμα τῆς ἱστοριογραφίας ἀπὸ τοὺς ἐκάστοτε μύθους ποὺ εἶχαν ἐπινοηθεῖ ἀπ' ὅλες τὶς ἐμπόλεμες πλευρὲς καὶ παρατάξεις. Στὸν πόλεμο ἢ — ἀναγκαῖα ὑπερβολικὴ — προπαγάνδα²⁶, ἢ παραγωγή μύθων, εἶναι θεμιτὸ ὄπλο τῶν ἐμπολέμων· στὴν ἱστοριογραφία ὅμως δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχει χῶρος οὔτε γιὰ «κακοὺς» οὔτε γιὰ «καλοὺς» μύθους.

Καὶ πιδ συγκεκριμένα: Ἡ βάρβαρη ἀναλογία τοῦ 1 : 50 δὲν ἐφαρμόστηκε στὴν Ἑλλάδα πάγια, ἀλλὰ σὲ ὀρισμένες μόνο περιπτώσεις. Ἄλλοιῶς θὰ ἔβρισκαν τὸν θάνατο καὶ ἄλλες δεκάδες χιλιάδων Ἑλλήνων μπροστὰ στὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα.

Ἡ θυσία, ἢ ὕστατη θυσία τῆς ἐκατόμβης τῶν πραγματικῶν μαρτύρων δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ μειώνεται αἰσθητὰ, ἂν ἐκεῖνοι περιβάλλονται γιὰ τὸν ἓνα ἢ ἄλλο λόγο ἀπὸ εἰκονικοὺς συντρόφους τοῦ μαρτυρίου τους.

HAGEN FLEISCHER

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ ΗΣΑΪΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΕΣ ΤΟΥ

ΠΡΟΣΘΗΚΗ (βλ. σ. 135 - 143)

Στὸν ἀφιερωματικὸ τόμο «Στήλη. Εἰς μνήμην Νικολάου Κοντολέοντος», ποὺ δὲν ἔχει κυκλοφορήσει ἀκόμη, δημοσιεύτηκε μελέτη τῆς κ. Caterina Spetsieri - Beschi μὲ τίτλο «Ἀλέξανδρος Ἡσαΐας, ὁ προδότης τῆς ἰδεολογίας τοῦ Μακρυγιάννη» (σ. 272 - 293, πίν. 117 - 126). Ἡ μελέτη αὐτὴ προσκομίζει καινούρια στοιχεῖα γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Ἡσαΐα καὶ τὶς λιθογραφίες του, μὲ τὰ ὁποῖα ἀμφισβητεῖται ἡ ιδιότητα τοῦ Ἡσαΐα ὡς ζωγράφου τῶν λιθογραφιῶν, ὅπως εἶχε γίνει γενικὰ δεκτὸ ὡς σήμερα καὶ ὅπως ὑποστήριξα στὴν παραπάνω ἐργασία μου.

Συγκεκριμένα ἡ συγγρ. ἀποκαλύπτει ὅτι σὲ δύο ἀπὸ τὶς λιθογραφίες

συνυπεύθυνο τὸ ΕΑΜ/ΕΛΑΣ.

26. Ὅπως ἀξίωσε π.χ. ἡ γερμανικὴ στρατιωτικὴ ἡγεσία γιὰ τὴν Ἑλλάδα: «Στὴν προπαγάνδα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ὁ καθὼς πρέπει φαντᾶρος ὀφείλει νὰ ἔχει τὸ θᾶρος νὰ ψεύδεται. Πρέπει νὰ εἶναι εὐφάνταστος!» (ΜΑ, φάκ. 65024/2 : Chefbesprechung 9/10.12.43).

του 'Ησαΐα υπάρχουν τὰ ὀνόματα δύο Ἰταλῶν ζωγράφων ποὺ ἀνήκαν στὸν κύκλο τῆς Ἀκαδημίας Καλῶν Τεχνῶν τῆς Βενετίας. Ἀνακάλυψε ἐπίσης στὸ Μουσεῖο τῆς Padova τὸ προσχέδιο τῆς μιᾶς ἀπὸ τις δύο αὐτὲς λιθογραφίες. Τὰ νέα αὐτὰ εὑρήματα ὀδήγησαν τὴ συγγρ. στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ λιθογραφίες ποὺ φέρουν τὸ ὄνομα τοῦ 'Ησαΐα δὲν ἔχουν γίνει ἀπὸ αὐτόν, ἀλλὰ ἀπὸ Βενετοὺς καλλιτέχνες, μὲ ἀνάθεση προφανῶς δική του. Στὸν 'Ησαΐα ὀφείλονται, κατὰ τὴ συγγρ., οἱ λεζάντες, ἢ ὑπογραφή του «καὶ ἴσως ἡ ἐπιζωγράφηση μὲ τὰ χρώματα» (σ. 283).

Ἡ τελευταία αὐτὴ ὑπόθεση νομίζω ὅτι πρέπει νὰ θεωρηθεῖ πιθανή, ἀφοῦ ὁ 'Ησαΐας, ὅπως ἔδειξα στὴν παραπάνω ἐργασία, εἶχε γνώσεις σχεδίου. Φαίνεται ὅμως, τελικά, ὅτι οἱ σχετικὲς γνώσεις του δὲν ἦσαν ἀρκετὲς γιὰ νὰ κάνει ὁ ἴδιος τις λιθογραφίες.

ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΠΠΑΣ